

Pròleg

CARLOS HERNANDO DOMINGO (hernando@uji.es)
Universitat Jaume I

L'*Anuari* de l'Agrupació Borriana de Cultura s'ha consolidat en una publicació amb contingut sensible a la situació social del context que l'envolta. Així, la seua direcció i el Consell de Redacció han decidit abordar diferents temes actuals i projectats a produir modificacions i reflexions en les temàtiques seleccionades.

Des d'orientacions al discurs científic, a l'arquitectura i les seues implicacions, passant per l'ús de llenguatge, el gènere o la salut, han sabut mostrar, i tractar, en la seua col·lecció temes sensibles d'actualitat i de reptes socials.

Aquest número, seguint la línia marcada per l'*Anuari*, no és de menor importància i és de total actualitat; en aquest cas se centra en l'activitat física. Una activitat física que és molt diversa, que està molt impregnada de la societat postmoderna i que té un gran ventall d'àmbits, de possibilitats i d'interpretacions.

L'oci, el turisme, l'espectacle, la comercialització, l'educació, la salut, la responsabilitat social, entre altres, són aspectes que ens mostren el seu potencial. Abordar-les totes en un monogràfic és pràcticament impossible, es necessitaria un monogràfic, o més, per a tractar cada un dels enfocaments de l'activitat física amb profunditat.

El present número de l'*Anuari* ha considerat vital afrontar l'enfocament que, des del nostre punt de vista, és l'essencial i que condiciona el tractament i utilització per part de les altres orientacions de l'activitat física i/o l'esport. Així, s'aborda amb profunditat l'aspecte educatiu de l'activitat física i per a això el circumscriu dins del concepte d'Educació Física al llarg de l'etapa educativa dels xiquets i joves.

En aquest número, el lector trobarà propostes metodològiques, investigacions portades a terme, aplicacions pràctiques i experiències contrastades, treball per projectes educatius...; tot això des de la centralitat de l'Educació Física que parteix de l'educació infantil i arriba a l'edat universitària, fase final del procés educatiu pel que fa a l'educació reglada.

La mateixa finalitat de l'educació està en el ple desenvolupament de l'ésser humà en la seua triple dimensió: social, personal i cultural. És mitjançant el sistema educatiu com aquestes dimensions es desenvolupen i aconsegueixen una ciutadania plenament educada en la formació integral. És aquest sistema el que permet cobrir el dret fonamental a l'educació de les persones.

L'Educació Física és una eina més en aquesta formació integral de la persona; a més d'educar motriument les persones aconsegueix una millora dels seus aspectes socials i personals i impulsa la consecució de les onze finalitats de l'educació que reflecteix la Llei Orgànica d'Educació de 2006.

A més dels valors educatius de l'Educació Física, també és imprescindible ressaltar els canvis socials i d'hàbits que s'han generat en la societat postmoderna, i potser podríem dir-li tecnològica, canvis que han suposat un augment de l'obesitat infantil i del sedentarisme, com apunten diversos informes del Ministeri de Sanitat, així com informes de la Comunitat

Europea.¹ Això ha provocat que els governs estiguen realitzant accions en benefici de la modificació d'hàbits alimentaris i de la potenciació de l'Educació Física en el marc educatiu com a instrument per a la modificació de la tendència al sedentarisme.

El primer document d'aquest monogràfic s'endinsa en aqueixa sensibilitat envers la promoció de la condició física en l'etapa d'educació infantil. En el text es reflecteix la necessitat de poder tenir eines per a, des de l'inici de l'etapa educativa, poder avaluar la progressió dels nivells de condició física i paràmetres de salut en aquesta etapa. Per a això, presenten recursos per a la seua avaluació, així com una aplicació metodològica per a inserir aquest model en l'etapa d'educació infantil, la qual cosa representa un instrument nou i interessant per a la seua aplicació durant el treball desenvolupat en aquesta etapa.

L'aprenentatge-servei passa a ser la metodologia didàctica plantejada en el segon article. En aquest document es presenta el perfil didàctic d'aquesta metodologia que s'inscriu en aprendre fent i amb una repercussió social, explotant-la en l'educació primària. Els autors fan una anàlisi estructurada de la part educativa de l'Educació Física en l'etapa de l'educació primària i com aquesta assignatura és susceptible de ser un excel·lent recurs per a l'aplicació de la metodologia didàctica d'aprenentatge-servei. Igualment, plantegen les bondats d'aquesta metodologia i suggereixen propostes per a desplegar-la i aplicar-la en aquesta etapa educativa.

Els següents quatre articles de la publicació s'insereixen en el marc de l'etapa de l'educació secundària i la formació professional. Els dos primers se centren en dues de les qualitats físiques bàsiques clau en el benefici de la salut: la resistència i la força.

El primer dels treballs centrats en les qualitats físiques és el de la resistència. Aquest treball planteja una metodologia aplicada per al desenvolupament de la qualitat. Per a això estructura la seua aplicació metodològica en diferents eines per a facilitar els càlculs en el treball que s'ha de realitzar per a millorar els nivells de resistència, de manera que es respecten els principis bàsics de l'entrenament. La proposta presentada pels autors busca convertir l'estudiant en una persona autònoma i amb recursos per al disseny d'un pla de treball orientat a la millora del nivell de resistència.

El segon dels articles se centra en els treballs per al desenvolupament de la força. Aquest document mostra la necessitat del treball de la força des d'etapes primerenques; per a això presenta els motius pels quals aquests tipus de treball es poden i s'han d'iniciar en etapes que fins ara es consideraven impròpies. Afegeix, a aquesta desmitificació, un pla de treball per a incloure en les sessions d'Educació Física, de manera que els exercicis bàsics siguen coneguts, practicats i experimentats pel conjunt de l'alumnat i així es puguem afegir a treballs per al millorament de la seua condició.

Els altres dos articles que s'emmarquen en l'etapa de l'educació secundària són d'àmbits distints. El primer és un treball portat a terme pel grup d'investigació LIFE del Departament d'Educació de la Universitat Jaume I. En aquest s'analitza el benestar psicològic dels

¹ Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat. Enquesta Nacional de Salut. Espanya 2011/12. *Actividad física, descanso y ocio. Serie Informes monográficos nº 4*. Madrid: Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad, 2014. Informe anual del sistema nacional de salud 2016. Resum.

<http://www.mssi.gob.es/estadEstudios/estadisticas/sisInfSanSNS/tablasEstadisticas/InfAnualSNS2016/Resumen.pdf>
Programa Perseo. Ministeri de Sanitat i Consum.

http://www.aecosan.mssi.gob.es/AECOSAN/docs/documentos/nutricion/educanaos/profesores_escuela_activa.pdf

adolescents i la pràctica esportiva (projecte DADOS —*deporte, adolescencia y salud*—). Els resultats, així com les seues conclusions, estan en la línia que hi ha certes evidències que associen el benestar psicològic amb les pràctiques esportives; no obstant això, l'equip investigador considera que és necessari incrementar la mostra de subjectes per a poder afirmar amb més solidesa aquestes afirmacions. El que resulta rellevant en el treball és el plantejament metodològic de la investigació que facilita la continuïtat d'altres treballs en aqueixa línia d'investigació.

El quart i últim document centrat en l'etapa de l'educació secundària presenta un model de treball per projectes en el qual l'Educació Física resulta el nexe d'unió per al seu desenvolupament. El projecte "Les curses per muntanya als instituts de les Terres de l'Ebre" sorgeix de la col·laboració de diferents centres de secundària del sud de la província de Tarragona i en el qual s'impliquen set àrees de coneixement diferents. L'èxit del projecte es troba a aconseguir la transversalitat en els aprenentatges dels estudiants i com poden treballar amb un fi comú. D'aquesta manera, el conjunt de l'alumnat resol problemes, aporta idees, assumeix responsabilitats, millora la coordinació entre matèries, porta a la pràctica els seus sabers... amb la qual cosa es formen estudiants des del concepte de la globalitat i amb una aplicació real portada a terme. És una proposta oberta a generar nous models i que permet veure que a través de l'Educació Física es poden aglutinar un conjunt de continguts per a la formació de l'alumnat.

Tanquem aquest monogràfic amb un treball centrat en el paper de l'esport en la universitat. L'autora desgrana amb detall la visió educativa de l'esport universitari, porta a terme un repàs per la seua estructura per a endinsar-se en les seues funcions i, en particular, en la seua funció educativa, de la qual extrau les seues virtuts i per a això defensa la necessitat de vincular l'activitat física i l'esport en el currículum universitari, com un element que afavoreix la formació integral de la persona, fet que ja s'apuntava a l'inici d'aquesta introducció.

Amb la redacció del conjunt de documents que configuren aquest *Anuari* de l'Agrupació Borriana de Cultura es confirma el paper i rellevància de l'Educació Física en el desenvolupament de les persones en la seua formació integral dins del marc del nostre sistema educatiu.

BIONOTA

Carlos Hernando Domingo

Professor titular d'universitat de l'Àrea de Didàctica de l'Expressió Corporal. Director del Servei d'Esports de la Universitat Jaume I des de 1992 (servei que ha obtingut el premi Joaquín Blume i està acreditat amb la Norma ISO 9001 des de 2004). Està en possessió de la medalla de bronze al mèrit esportiu. Ha format part de diferents comitès científics i organitzadors de congressos nacionals i internacionals. Ha realitzat diverses publicacions en l'àmbit de l'Educació Física, de la gestió i de l'esport.